

Adviescommissies beeldende kunst nader bekeken

Amsterdam, 13 juni 2001

Georgia de Poorter
Rento Zoutman

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
1.1	Vooraf	3
1.2	Onderzoeksvraag	3
1.2	Leeswijzer	4
2	De functie van een extern advies	5
2.1	Waarom een extern advies?	5
2.2	Adviescommissies	5
3	Interviews	7
3.1	Inleiding	7
3.2	Overzicht per gemeente	7
3.3	Analyse	18
3.4	Samenvatting	20
	Bijlagen	
Bijlage 1	Lijst van respondenten	22
Bijlage 2	Geraadpleegde literatuur	23

1 Inleiding

1.1 Vooraf

Voor u ligt de rapportage van een onderzoek naar de adviesstructuur van het Centrum Beeldende Kunst (hierna CBK) in Rotterdam. De directeur van het CBK heeft hiertoe aan Van Dijk, Van Soomeren en Partners uit Amsterdam opdracht gegeven.

Het CBK in Rotterdam beschikt over een aantal adviescommissies, zoals:

- de adviescommissie Beeldende Kunst in de Openbare Ruimte;
- de commissie aankopen en opdrachten kunstuitleen;
- de commissie projectopdrachten;
- de commissie ontwikkelings- en stimuleringsubsidies;
- de commissie kleinschalige opdrachten.

Deze commissies spelen in de eerste plaats een rol bij de uitvoering van beleid maar ook bij de beleidsvoorbereiding. Gezien het feit dat het CBK een gemeentelijke dienst is, hebben de adviescommissies binnen de gemeente Rotterdam een formele status.

Ook in andere gemeenten of andere centra voor beeldende kunst zijn adviescommissies actief. Voor veel gemeenten geldt dat zij onder invloed van landelijke en lokale ontwikkelingen in het cultuurbeleid hun adviesstructuur herijken. Op dit moment wordt in opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen zelfs een onderzoek uitgevoerd naar het functioneren van de diverse Centra voor Beeldende Kunst (CBK's) in den lande. Wellicht levert dit onderzoek nog interessant materiaal op voor een vergelijking van het Rotterdamse CBK met andere CBK's in den lande.

1.2 Onderzoeksvraag

Ook bij het CBK in Rotterdam bestaat de behoefte om de adviesstructuur nader te bezien. Men wil de eigen adviesstructuur graag vergelijken met die in andere steden en centra voor beeldende kunst. Het gaat daarbij om inzicht in de formele en materiele positie van adviescommissies.

Bij de *formele positie* gaat het vooral om de juridische basis voor de adviescommissie(s), dat wil zeggen: de taken en bevoegdheden. Waarover en aan wie wordt advies verleend? Hebben commissies een beleidsvoorbereidende of vooral een uitvoerende rol?

Bij de *materiële positie* gaat het vooral over de feitelijke gang van zaken: worden adviezen in de praktijk doorgaans overgenomen? Is de adviesstructuur recent aangepast en waarom? Spelen er nu discussies rond de adviescommissies? Zoja, welke?

Tot slot willen wij inzicht bieden in de achtergronden voor advisering: waarom is gekozen voor deze commissie(s), met deze taken en bevoegdheden en samenstelling? Een aandachtspunt hierbij is de motivering van de deelname van vertegenwoordigers van kunstenaarsorganisaties in adviescommissies. Komt dit veelvuldig voor en waarom kiest men hiervoor?

Het onderzoek is gebaseerd op documentatiemateriaal over adviescommissies in het algemeen. In overleg met de opdrachtgever zijn de gemeenten

Amsterdam, Arnhem, Dordrecht, Den Haag, Eindhoven, Groningen en Utrecht geselecteerd voor een vergelijkend onderzoek (de vier grote steden en steden waar zich een concentratie van kunstenaars bevindt). In alle steden is documentatiemateriaal opgevraagd. Na bestudering van dit materiaal is er een telefonisch interview afgenomen met een betrokken medewerker of ambtenaar of de directeur van een cbk. Voor een overzicht van de respondenten wordt verwezen naar bijlage 1.

1.2 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de functie van adviescommissies, met name op het terrein van het kunst en cultuurbeleid. Vervolgens worden in hoofdstuk 3 de gegevens uit de interviews gepresenteerd. We sluiten af met een samenvatting en conclusie.

2 De functie van een extern advies

2.1 Waarom een extern advies?

In literatuur over het functioneren van het openbaar bestuur worden een aantal redenen/functies voor het gebruik maken van externe adviezen aangevoerd:

Kwaliteit

Door het inwinnen van een extern advies kan de kwaliteit van een door een ander te nemen beslissing worden vergroot. Zeker wanneer dit advies door een vakinhoudelijke deskundige wordt gegeven.

Aanvaardbaarheid/Legitimatie

Een extern advies kan ook de aanvaardbaarheid van een beslissing verhogen. Een advies kan zowel technische als inhoudelijk van aard zijn. In de kunstsector wordt meestal gewerkt met onafhankelijk deskundigen. Daarnaast is er een tendens om omwonenden meer te betrekken bij kunst in de openbare ruimte: zij worden ook uitgenodigd om te adviseren. Wanneer vertegenwoordigers van belanghebbenden het over een advies eens worden, zal een dienovereenkomstige beslissing door velen gemakkelijker worden aanvaard.

2.2 Adviescommissies

De meeste gemeenten waar sprake is van beeldende kunstopdrachten en/of aankopen kennen een adviescommissie beeldende kunst, ingesteld volgens ex artikel 91 van de nieuwe Gemeentewet. Deze commissies hebben vaak zowel adviserende als initiërende en uitvoerende taken, al of niet in samenwerking met een beleidsambtenaar van de gemeente. Zij adviseert soms uitsluitend over kunstopdrachten, maar kan ook adviseren over het gehele beeldende kunstbeleid en projecten als tentoonstellingen en manifestaties inhoudelijk ondersteunen en begeleiden. Soms worden commissieleden ingeschakeld bij de begeleiding van projecten die verder gaan dan het reguliere commissiewerk.¹

Het komt vrijwel nergens voor dat een adviescommissie een eigen budget heeft. In sommige gemeenten heeft het hoofd van een afdeling of dienst Cultuur het mandaat om zelfstandig subsidies toe te kennen voor opdrachten. Omdat er sprake is van een mandaat, dient in dit geval van bezwaar of beroep een eventueel bezwaarschrift bij het college van burgemeester en wethouders te worden ingediend.

De commissies adviseren indirect via een raadscommissie of direct aan het college van burgemeester en wethouders, dat het advies meeweegt in de besluitvorming. Soms beslist de gemeenteraad over de toekenning van de beeldende kunstgelden na advies van de commissie. Gemeenten die niet over een eigen adviescommissie beschikken, kunnen soms een beroep doen op een provinciale adviescommissie.

Noot 1 Handreiking beeldende kunst in de openbare ruimte, Cultuurfonds van de Bank Nederlandse Gemeenten, Den Haag, 2000.

De positie, samenstelling, taken en verantwoordelijkheden van de adviescommissie kunnen per gemeente sterk verschillen, afhankelijk van de wijze waarop de relatie tussen politiek bestuur, ambtenaren en adviseurs is ingevuld. Uit de praktijk blijkt dat het verstandig is om bij de instelling van een adviescommissie de volgende zaken goed te regelen:

- een duidelijke procedure ten aanzien van samenstelling, taken en zittingstermijn van de adviesleden;
- bekrachtiging van adviezen van de commissie met een formeel raads- of collegebesluit;
- een duidelijke afbakening van bevoegdheden van onafhankelijke adviseurs, gemeentelijke ambtenaren en bestuurders die deel uitmaken van de commissie (bijvoorbeeld over stemrecht);
- een duidelijke scheiding van adviserende en overige taken, als deze binnen de commissie samenvallen.

Een adviescommissie kan permanent of tijdelijk, speciaal voor een opdracht in het leven geroepen zijn. In de commissie kan een vertegenwoordiger van het college van burgemeester en wethouders (bijvoorbeeld de wethouder Cultuur) en/of de raad zitting hebben, maar deze kan ook geheel bestaan uit lokale en externe kunstenaars en deskundigen. Een aantal gemeenten werkt met een adviseur beeldende kunst, die voor een bepaalde periode wordt ingehuurd en die per project met ad hoc commissies werkt. Beeldend kunstenaars worden soms (deels) in gemeentelijke adviescommissies benoemd op voordracht van een van de beroepsorganisaties.

In het kader van integraal beleid is het aan te bevelen om medewerkers van gemeentelijke diensten of externe deskundigen uit andere disciplines die te maken hebben met de openbare ruimte (monumentenzorg, ruimtelijke ordening, architectuur en stedenbouw) te betrekken bij het advieswerk. De laatste jaren is er een tendens waarneembaar om het publiek meer te betrekken bij de kunstuitlen (beleidsadvies). Daarnaast worden omwonenden steeds vaker betrokken bij concrete kunstopdrachten in de openbare ruimte.

3 Interviews

3.1 Inleiding

In overleg met de opdrachtgever zijn de volgende gemeenten of centra voor beeldende kunst geselecteerd voor een vergelijking: Amsterdam, Arnhem, Den Haag, Dordrecht, Eindhoven, Groningen en Utrecht. De werkwijze was als volgt: eerst is documentatiemateriaal over de adviescommissies opgevraagd, daarna heeft een telefonisch interview plaatsgevonden met een betrokken medewerker of ambtenaar of directeur van een cbk (zie ook bijlage 1). In het onderstaande wordt een overzicht gegeven van het functioneren van de adviescommissies.

3.2 Overzicht per gemeente

Hieronder wordt een korte beschrijving gegeven van de stand van zaken met betrekking tot adviescommissies bij gemeenten en/of cbk's in de geselecteerde steden. Aan de volgende zaken wordt daarbij aandacht besteed:

- Wat voor soort adviescommissie(s) zijn er actief?
- Welke taak/opdracht hebben deze commissie(s) en aan wie adviseren ze?
- Hoe is de samenstelling van de adviescommissie(s)?
- Is men tevreden over de adviescommissie(s)?

3.2.1 Amsterdam (ongeveer 2000 beeldend kunstenaars actief)

In Amsterdam is documentatiemateriaal verkregen van het Amsterdamse Fonds voor de Kunst. Met de projectmedewerker Beeldende Kunst in de openbare ruimte heeft een telefonisch interview plaatsgevonden.

Het Amsterdamse Fonds voor de Kunst is een onafhankelijke stichting die in opdracht van het gemeentebestuur van Amsterdam de (kwaliteit van de) kunst bevordert. Om de kwaliteit van de kunst te beoordelen heeft het bestuur van het Fonds voor verschillende disciplines colleges van advies, adviescommissies, adviseurs en commissies van deskundigen ingesteld. De taken, bevoegdheden en samenstelling zijn vastgelegd in een reglement.

Colleges van Advies

- College van Advies Podiumkunsten en Letteren
Dit college kan het bestuur van het cbk gevraagd en ongevraagd adviseren over het beleid ten aanzien van de opdrachten op het gebied van muziek, dans, toneel, mime, poppentheater, letteren en mengvormen van genoemde disciplines.
- College van Advies Beeldende Kunst
Dit college kan het bestuur van het cbk gevraagd en ongevraagd adviseren over het beleid ten aanzien van de opdrachten op het gebied van beeldende kunst, vormgeving, fotografie, film, video, mediakunst en mengvormen van genoemde disciplines.

Een College van Advies bestaat uit minimaal 3 en maximaal 7 leden. De leden van de colleges van advies worden benoemd voor een periode van 2 jaar en kunnen eenmaal worden herbenoemd.

Adviescommissies

Adviescommissies worden ingesteld voor en adviseren over onderscheidenlijk subsidieaanvragen of te verlenen opdrachten. Een adviescommissie bestaat uit minimaal 3 en maximaal 7 leden. De leden van de adviescommissies worden benoemd voor een periode van 2 jaar en kunnen eenmaal worden herbenoemd.

Adviseurs

Adviseurs worden door het bestuur aangezocht ter advisering over (bijzondere) projecten.

Adviseur beeldende kunstopdrachten

De adviseur beeldende kunstopdrachten wordt benoemd door het bestuur van het Amsterdams Fonds voor de Kunst voor een periode van twee jaar met de mogelijkheid van herbenoeming voor nog een periode van twee jaar via een openbare procedure. De adviseur beeldende kunstopdrachten adviseert het bestuur van het Amsterdams Fonds voor de Kunst omtrent:

- de toepassing of integratie van beeldende kunst in of aan openbare gebouwen en op of aan de openbare weg;
- voorstellen tot definitieve of tijdelijke verwijdering, verplaatsing of afbraak van beeldende kunst in of aan openbare gebouwen en op of aan de openbare weg;
- het verlenen van opdrachten aan beeldend kunstenaars.

De adviseur heeft tot taak in overleg met het betreffende stadsdeel voor het hem toegewezen gebied artistiek inhoudelijke voorstellen te doen voor de toepassing van beeldende kunst. De adviseur werkt daartoe samen met een projectmedewerker van het Amsterdams Fonds voor de Kunst. De adviseur stelt jaarlijks in overleg en in samenwerking met de projectmedewerker een werkplan op waarin hij zijn visie op het werkgebied en zijn intenties voor beeldende kunstopdrachten in het werkgebied formuleert en toelicht. De adviseur beoordeelt op artistieke inhoudelijke gronden de ontwerpen van kunstenaars waartoe naar aanleiding van de door hem uitgebrachte adviezen opdracht is gegeven.

Over het algemeen is men erg tevreden over de kwaliteit van de adviezen van de diverse adviesorganen. Belangrijke redenen om te werken met externe adviezen is gelegen in het feit dat men graag een onpartijdig en inhoudelijk artistiek oordeel wil. Van de externen wordt verwacht dat zij vooral vakinhoudelijk deskundig zijn en op de hoogte van ontwikkelingen in de hedendaagse kunst. De meeste leden van de diverse adviesorganen zijn zelf kunstenaar. Ze worden allen op persoonlijke titel benoemd. De werving en selectie vinden plaats via advertenties in de landelijke dagbladen.

3.2.2 Arnhem (ongeveer 400 beeldend kunstenaars actief)

In Arnhem is documentatiemateriaal verkregen van de Stichting Beeldende Kunst Gelderland (hierna: SBKG) en van de gemeente Arnhem. Met de directeur van het SBKG heeft een telefonisch interview plaatsgevonden. De ambtenaar van de gemeente Arnhem had hier geen tijd voor. De gegevens over de gemeentelijke Commissie Beeldende Kunst en Vormgeving zijn dan ook gebaseerd op de beleidsnota "Het beeld van de stad en het beeld in de stad" van de gemeente Arnhem uit 1997. Overigens wordt er op dit moment gewerkt aan een nieuwe visienota voor de Commissie Beeldende Kunst en Vormgeving.

De Commissie Beeldende Kunst en Vormgeving

In Arnhem is sinds 1968 de gemeentelijke commissie Beeldende Kunst en Vormgeving actief. Deze commissie heeft tot doel de gemeentelijke betrokkenheid bij beeldende kunst, vormgeving en architectuur te bevorderen en om de beeldende kwaliteit van de openbare ruimte te verhogen.

De commissie adviseert het college van burgemeester en wethouders gevraagd en ongevraagd over alle projecten die te maken hebben met beeldende kunst en vormgeving in de openbare ruimte. Meer specifiek gaat het om:

- kunstopdrachten in het kader van de percentageregeling bij verbouw of nieuwbouw van gemeentelijke openbare gebouwen;
- kunstopdrachten in het kader van het fonds Stadsvernieuwing;
- kunst- en vormgevingsprojecten op initiatief van de gemeente stedenbouw en architectuur waar de beeldende kwaliteit van de openbare ruimte aan de orde is;
- kunstopdrachten voor de openbare ruimte, op initiatief van derden, of in samenwerking met derden;
- beheer van kunstwerken in de openbare ruimte,
- kunstaankopen;
- schenkingen van beelden aan de gemeente.

Verder adviseert de commissie bij vragen over kunst en de beeldende kwaliteit van de openbare ruimte. Naast advisering heeft de commissie Beeldende Kunst en Vormgeving de zorg voor de coördinatie en begeleiding van de projecten. Ten aanzien van al deze gebieden streeft de commissie ernaar de beeldende kwaliteit van de projecten en de omgeving voorop te laten staan.

Het voorzitterschap van de commissie wordt vervuld door de wethouder van Cultuur, het vice-voorzitterschap door het hoofd van de sector Cultuur. Het secretariaat berust bij een beleidsambtenaar van de sector Cultuur van de dienst Cultuur, Educatie en Sport. De commissie bestaat uit vier ambtelijke leden en zes externe leden. De ambtelijke leden zijn vertegenwoordigers van de diensten Stadsontwikkeling en Milieu en Openbare Werken. Het externe lidmaatschap wordt bekleed door vier beeldend kunstenaars, een kunsthistoricus en een architect. Onduidelijk is of de externe leden op persoonlijke titel worden benoemd.

Specifieke kunstprojecten en de toenemende mate waarin derden om advies vragen, en de vervolgens weer daaruit voortvloeiende projecten hebben in de loop der tijd voor een taakverzwaring van de commissie gezorgd. Bovendien wil de commissie een actievere rol gaan vervullen bij het geven van adviezen om het belang van de beeldende kwaliteit van de openbare ruimte te benadrukken. De commissie is in de loop der tijd van een meer reactieve naar een pro-actieve werkwijze overgegaan. Dit blijkt uit de instelling van een aantal subcommissies. Deze subcommissies begeleiden kleinere projecten, terwijl de voltallige commissie zich buigt over de grootschalige projecten en beleidszaken.

Momenteel richt de commissie zich op de volgende categorieën:

- 1 het meer dan in het verleden initiëren van duurzame kunstwerken;
- 2 het verlenen van studieopdrachten;
- 3 kunstopdrachten met een tijdelijk karakter;
- 4 het initiëren en organiseren van symposia.

Tot slot wordt opgemerkt dat de gemeente Arnhem bezig is met het ontwikkelen van een nieuwe visienota op het gebied van kunst en cultuur. Het is op dit moment onduidelijk welke veranderingen dit voor gevolg heeft voor de commissie Beeldende Kunst en Vormgeving

De selectiecommissie

Binnen de Stichting Beeldende Kunst Gelderland (hierna: SBKG) is de selectiecommissie actief. De formele taak van de commissie is om aan het bestuur van de SBKG advies uit te brengen over de aankoop van kunst voor de kunstuitleen. Er wordt geselecteerd op basis van de aandachtspunten voor het collectieprofiel aangegeven door het bestuur. De selectie wordt schriftelijk vastgelegd. Volgens de directeur van het SBKG behoort ook het bezoeken van de collectie tot de taken. Op die manier wordt duidelijk of er hiaten in de collectie aanwezig zijn. De selectiecommissie kan het bestuur van SBKG gevraagd en ongevraagd adviseren over de collectie.

De taken, werving en selectie van de leden van de selectiecommissie is vastgelegd in een reglement. De selectiecommissie bestaat uit tenminste vijf en maximaal zeven deskundigen op het terrein van de beeldende kunst. De leden van de selectiecommissie worden door het bestuur van SBK als volgt benoemd:

- twee leden uit een voordracht van Gedeputeerde Staten, omdat de SBK tevens door een of meer gemeenten wordt gesubsidieerd door de GS en de colleges van Burgemeester en Wethouders van de subsidiërende gemeenten gezamenlijk een voordracht;
- twee kunstenaars na overleg met representatieve kunstenaarsorganisaties in Gelderland;
- een lid uit kringen van gebruikers;
- twee SBK medewerkers.

De directeur van de stichting is voorzitter zonder stemrecht.

De leden van de selectiecommissie hebben zitting voor een periode van maximaal 3 jaar met de mogelijkheid tot verlenging van 1 jaar in verband met de continuïteit in de commissie. Ieder jaar treden tenminste 2 leden van het totaal aantal commissieleden af. Met uitzondering van de SBK medewerkers, kan een commissielid binnen een periode van 3 jaar niet worden herbenoemd.

De commissieleden worden op persoonlijke titel benoemd.

De selectiecommissie is opgericht omdat de provincie Gelderland dit als eis hanteert voor de subsidieverstrekking. De SBKG krijgt geld van de provincie voor de opbouw van haar kunstcollectie. De provincie stelt als eis dat over de aankopen door een onafhankelijke commissie moet worden geadviseerd. Daarnaast vindt de directeur van het SBKG de meerwaarde van de selectiecommissie vooral zitten in het feit dat de selectiecommissie met een andere bril naar de collectie kijkt. Op die manier verruimt de Centrum Beeldende Kunst ook je blikveld.

Over het algemeen neemt het bestuur van SBKG de adviezen van de selectiecommissie over. Het komt 1 a 2 keer per jaar voor dat een advies wordt afgewezen. Hierover is dan wel eerst een stevige discussie gevoerd.

De directeur van de SBKG verwacht dat in de toekomst de advisering van de selectiecommissie wel enige verandering zal ondergaan. Dat heeft te maken met de eisen die de subsidieverstrekker stelt. De provincie Gelderland wil graag dat de leden van de kunstuitleen een zwaardere stem krijgen in het

geheel. Er moet, met andere woorden, meer naar de markt worden geluisterd. Dit kan op gespannen voet staan met artistieke kwaliteit.

3.2.3 Den Haag (ongeveer 800 kunstenaars actief)

In Den Haag is documentatiemateriaal verkregen van Stroom, Haags centrum voor beeldende kunst. Met een medewerker van het bureau Kunst in de Openbare Ruimte heeft een telefonisch gesprek plaatsgevonden.

Binnen Stroom zijn vier adviesorganen actief: twee adviescommissies en twee werkgroepen.

Adviescommissie Productieregeling

Het is mogelijk om bij Stroom een subsidieaanvraag van f 6.000, -- in te dienen in het kader van de productieregeling:

- voor de productie van een project zoals een materiaalonderzoek, een studiereis of een concrete activiteit in relatie tot de beroepsuitoefening;
- de continuering van huidige werkzaamheden.

Over de subsidieaanvraag geeft de adviescommissie Productieregeling een advies:

- De commissie beoordeelt de aanvragen op basis van inhoudelijke criteria en brengt een beargumenteerd advies uit dat schriftelijk wordt vastgelegd.
- De commissie houdt zich aan het beschikbare budget, vastgesteld op basis van de gemeentelijke subsidie, waarbij de artistieke kwaliteit de prioriteit bij de toewijzing bepaalt.

De Adviescommissie Productieregeling is samengesteld uit 5 ledendeskundigen, voorgedragen door de Haagse beeldende kunstinstellingen: gemeentemuseum, artotheek, kunstenaarsverenigingen en –organisaties, Stroom hcbk en 1 deskundige voorzitter zonder stembevoegdheid, aanbevolen door de 5 commissieleden. De benoeming geldt voor 3 jaar.

Adviescommissie Toetsing Beroepsmatigheid Beeldend Kunstenaars

Deze commissie dient om na te gaan of iemand aantoonbaar het beroep van beeldend kunstenaar uitoefent. De toetsingscommissie bestaat uit 1 onafhankelijk voorzitter en 4 leden, voorgedragen door de Haagse beeldende kunstinstellingen: gemeentemuseum, artotheek, kunstenaarsverenigingen en –organisaties en Stroom hcbk. De benoeming geldt voor drie jaar.

Wergroep Bijzondere opdrachten

Binnen Stroom is het bureau Bijzondere Opdrachten actief. Het bureau verricht een aantal activiteiten:

- het verleent financiële en inhoudelijke bijdragen aan voorstellen van beeldende kunstprojecten;
- het ontwikkelt initiatieven en organiseert lezingen, manifestaties en tentoonstellingen;
- het begeleidt de overige beeldende kunstactiviteiten, zoals de uitvoering van het aanmoedigingsstipendium, de Ouburg prijs en Stadscollectie.

Binnen het bureau Bijzondere Opdrachten is de werkgroep Bijzondere Opdrachten actief. Deze werkgroep bestaat uit 5 deskundige leden, kunstenaars en/of personen die actief betrokken zijn bij de hedendaagse kunst. De leden worden voor twee jaar benoemd en kunnen een maal worden herbenoemd. De werkgroep houdt zich niet alleen bezig met beoordelingen maar denkt ook

inhoudelijk en stimulerend met de kunstenaars mee en draagt bij aan de ontwikkeling van het beleid van het bureau. Vanuit de werkgroep ontstaan tevens initiatieven tot meer thematische projecten.

Werkgroep Kunst in de Openbare Ruimte

Het bureau Kunst in de Openbare Ruimte verricht binnen Stroom de volgende activiteiten:

- initieert en ontwikkelt beleid op het gebied van kunst in de openbare ruimte in de meest brede zin en denkt mee op verzoek van andere personen en/of instellingen;
- brengt werken tot stand of bemiddelt daarbij. De werken kunnen variëren: kunst en vormgeving in relatie tot gebouwen, zoals scholen, politiebureaus of woningbouwcorporaties, kunst en vormgeving in relatie tot stedenbouwkundige projecten, tijdelijke manifestaties en experimentele projecten. Ook kan het gaan om de ideevorming over kunst in relatie tot stad en openbaarheid te ontwikkelen;
- werkt met budgetten uit een gemeentelijk fonds waarin de percentagegelden worden gestort; daarnaast komen er eventueel extra gelden beschikbaar van projectorganisaties en bijdragen van sponsors en subsidiërende instellingen.

Binnen het bureau Kunst in Openbare Ruimte is de werkgroep Kunst in de Openbare Ruimte actief. Deze werkgroep bestaat uit leden, kunstenaars en/of personen gekozen om hun deskundigheid, visie en kennis van actuele ontwikkelingen van de hedendaagse beeldende kunst. Zij worden voor drie jaar benoemd en kunnen eenmaal worden herbenoemd. Zij werken mee aan de inhoudelijke formulering van de opdracht, het bepalen van de randvoorwaarden, de keuze van de bij de opdrachten te betrekken kunstenaars, eventueel in samenspraak met architecten, stedenbouwkundigen en gebruikers.

Zowel de werkgroepen als de adviescommissies brengen advies uit aan het bestuur van Stroom. Over de kwaliteit van de adviezen is men over het algemeen tevreden. De kwaliteit is ook afhankelijk van de deskundigheid van de leden. Omdat de samenstelling wisselt, is ook de kwaliteit van de advisering aan verandering onderhevig.

Bij de werkgroepen gaat het vooral om inhoudelijke, artistieke oordelen. Leden van de werkgroepen worden op persoonlijke titel benoemd. Bij de adviescommissies is sprake van een vertegenwoordiging van Haagse kunstenaars. Deze leden hebben een achterban. Beide vormen van adviseren werken goed.

Zowel de werkgroepen als de adviescommissies brengen advies uit aan het bestuur van Stroom. Het komt bijna nooit voor dat een advies niet wordt overgenomen. Stroom is erg tevreden over de systematiek van advisering door werkgroepen en adviescommissies. Men verwacht in de toekomst geen veranderingen.

3.2.4 Dordrecht (80 beeldend kunstenaars actief)

In Dordrecht is een telefonisch interview afgenomen met de directeur van het Centrum Beeldende Kunst. Daarnaast is door het CBK de gemeentelijke subsidieverordening beeldend kunstenaars toegezonden.

De directeur van het CBK heeft bij zijn aantreden in 1997 de adviesstructuur gewijzigd. Voorheen was er een commissie kunst en architectuur actief. Deze commissie is opgeheven, omdat de directeur van mening was dat er bij de ambtenaren van de gemeente Dordrecht en bij het CBK voldoende kennis en capaciteit in huis was.

Binnen het Centrum Beeldende Kunst in Dordrecht zijn nu een projectencommissie en een werkgroep actief. Daarnaast worden er ieder jaar twee externe deskundigen aangetrokken die adviseren over de kunstaankoop voor de kunstuitleen.

Projectencommissie

De projectencommissie heeft als taak het college van burgemeester en wethouders c.q. de directeur Kunsten te adviseren over subsidieaanvragen op het terrein van de beeldende kunst betreffende:

- een projectsubsidie;
- een startsubsidie;
- een werkbeurs.

De commissie bestaat uit drie leden, die door het college van burgemeester en wethouders worden benoemd voor een periode van drie jaar, met mogelijkheid van herbenoeming voor een andere periode van drie jaar.

Bij de benoeming van de leden wordt gestreefd naar een spreiding van relevante deskundigen op het werkterrein van de commissie. De leden ontvangen een vergoeding voor hun werkzaamheden en voor het bijwonen van de commissievergaderingen.

Externe deskundigen

Ieder jaar worden twee externe deskundigen aangetrokken die adviseren over de kunstaankoop voor de kunstuitleen. Voor de werving en selectie wordt geadverteerd in landelijke dagbladen, maar vaak worden ook deskundigen uit het eigen netwerk gerekruteerd. Inhoudelijke deskundigheid en kennis hebben van de hedendaagse artistieke ontwikkelingen zijn de belangrijkste selectiecriteria.

Werkgroep Kunst in de Openbare Ruimte

De werkgroep kunst in de openbare ruimte bestaat uit ambtenaren van de gemeente Dordrecht (o.a. Stedenbouw, Openbare Ruimte) aangevuld met drie onafhankelijke deskundigen. Deze werkgroep heeft geen formeel reglement.

De directeur van het CBK is met name erg tevreden over de werkwijze en de adviezen van de werkgroep. Belangrijke meerwaarde van ambtelijke leden in een commissie is naar zijn mening gelegen in het feit dat zij het gehele proces kunnen begeleiden: er is sprake van een mix van aan de ene kant artistieke kwaliteit en procesbegeleiding. De werkgroep kunst in de openbare ruimte heeft zowel een beleidsvoorbereidende als een uitvoerende rol.

De directeur verwacht in de toekomst geen belangrijke wijzigingen ten aanzien van de adviesstructuur. Overigens is hij wel van mening dat kunst vrijer zou moeten zijn. Kunst is nu teveel aan regeltjes gebonden. Tot slot werd opgemerkt dat in Dordrecht initiatieven worden ontplooid om omwonenden meer te betrekken bij projecten op het gebied van kunst in de openbare ruimte.

3.2.5 Eindhoven (ongeveer 400 beeldend kunstenaars actief)

De gemeente Eindhoven heeft documentatiemateriaal toegezonden over de commissie Stadbeeld en het werk van deze commissie (Stadbeeld Visies en Verhalen). Er heeft een telefonisch interview plaatsgevonden met een ambtenaar van de gemeente Eindhoven die ambtelijk secretaris is van de commissie.

De commissie Stadbeeld

De commissie Stadbeeld is een adviesorgaan van de gemeente Eindhoven op het gebied van beeldende kunst en vormgeving in de openbare ruimte. De commissie adviseert over algemeen beleid en ten behoeve van concrete plannen en subsidie-aanvragen. Het is een onafhankelijke instantie die adviseert op basis van deskundigheid. Adviesaanvragen komen doorgaans van het hoofd van de afdeling kunst en cultuur van de dienst Maatschappelijk-Culturele Zaken, maar kunnen ook worden ingediend door de dienst Stadsontwikkeling of door particuliere organisaties in en buiten Eindhoven. Daarnaast brengt de commissie ook ongevraagd advies uit.

De commissie Stadbeeld is een vervolg op een eerdere commissie die door de gemeente in de jaren '50 was ingesteld. Deze commissie was vooral ingegeven vanuit een pedagogische overwegingen. De commissie moest "kunst toegankelijk te maken voor het grote publiek" (volk verheffen). In de praktijk kwam het werk van deze commissie volgens onze respondent steeds vaker neer op "het zoeken van een beeldje voor een plein". Tien jaar geleden raakte de commissie in een impasse. Een aantal jaren geleden is als vervolg op deze commissie de commissie Stadbeeld opgericht. Deze commissie heeft een veel bredere taakopvatting dan de commissie Stadbeeld.

De commissie Stadbeeld adviseert op verschillende niveaus:

- Over algemene uitgangspunten en systematiek met betrekking tot de vormgeving van de openbare ruimte;
- Over specifieke locaties voor toepassing van beeldende kunst of vormgeving van de openbare ruimte;
- Over subsidieaanvragen uit het fonds Stadsverfraaiing;
- Over het verstrekken van studie- of ontwerp opdrachten aan (beeldend) kunstenaars en ontwerpers.

De commissie Stadbeeld bestaat uit maximaal zeven stemhebbende leden die benoemd worden door het college van burgemeester en wethouders, alsmede ambtelijk vertegenwoordigers van de dienst Maatschappelijk Culturele Zaken, het Van Abbemuseum, de dienst Stadsontwikkeling en de dienst Openbare Werken. De commissie kan de hulp inroepen van externe deskundigen om de commissie op specifieke gebieden te informeren. Zo heeft de commissie in januari 1998 aan zeventien specialisten op het gebied van de beeldende kunst, vormgeving en cultuur –beeldend kunstenaars, architecten, ontwerpers, cultuurtheoretici, een componist en een schrijver- gevraagd een visie te ontwikkelen op zes actuele bouw- en ontwikkelingslocaties in Eindhoven.

De commissie wordt ondersteund door een secretariaat binnen de dienst Maatschappelijk-Culturele Zaken en kan daarnaast voor bijzondere projecten een externe projectcoördinator aanstellen.

De commissie Stadbeeld organiseert regelmatig activiteiten die een bijdrage leveren aan het ontwikkelen van een visie op de culturele kwaliteit van de

openbare ruimte. De commissie Stadbeeld legt de door haar voorgenomen activiteiten vast in een meerjarenplan.

De commissie Stadbeeld heeft voor zichzelf de volgende uitgangspunten geformuleerd:

- De aandacht van de commissie verschuift van het stilstaand stad beeld naar de dynamiek van de stedelijke ontwikkeling, de klassieke vragen naar kwaliteit worden vervangen door visies over processen en ontwikkelingen.
- De commissie Stadbeeld heeft bijzondere aandacht voor visies die ontwikkelingen signaleren die nog niet gezien worden of waarden belichten die verloren dreigen te gaan.
- De commissie streeft ernaar zoveel mogelijk disciplines bij haar activiteiten te betrekken. Architectuur, stedenbouw en landschapsarchitectuur vormen traditioneel de basisdisciplines van de stadsinrichting. Beeldende kunst, vormgeving, reclame en massamedia leveren met hun lichte structuur en semi-permanente karakter een belangrijke bijdrage aan de dynamiek van het stadsbeeld. De grenzen tussen als deze disciplines zijn vaag en flexibel. Het is een uitdaging voor de commissie Stadbeeld om de verschillende kennisgebieden te vervlechten tot een meervoudige visie op de stad.
- Door de commissie Stadbeeld worden verschillende werkvormen gepresenteerd. Visiepresentaties dragen bij aan de discussie over de openbare ruimte van de stad in het algemeen, dan wel over een specifieke locatie of thematiek en kunnen als voorstudie of selectie worden ingezet ter voorbereiding van een event of ontwerpopdracht.
- De commissie Stadbeeld zoekt actief de relatie tussen kunst en cultuur met stedenbouw en stadsontwikkeling.
- De commissie Stadbeeld zoekt actief de relatie tussen kunst en cultuur met economie, het imago van de stad en de regio, het leefklimaat en toerisme.

De commissie Stadbeeld wil vooral een initiërende en reagerende commissie zijn. Een commissie die ook in de openbaarheid treedt. Overigens wordt door onze respondent wel opgemerkt dat de adviezen van de commissie van een hoog abstractieniveau zijn. Dit sluit niet altijd aan bij de beleidspraktijk van de gemeente.

3.2.6 Groningen (530 beeldend kunstenaars ingeschreven bij CBK)

Van het Centrum Beeldende Kunst in Groningen is de beleidsnota "CBK Kunstkwartet" ontvangen. Na bestudering hiervan heeft een telefonisch interview plaatsgevonden met de directeur.

Met ingang van 2000 is de wijze waarop het CBK gebruik maakt van externe deskundigheid voor het eerst vastgelegd. Ook nieuw is dat deze werkwijze veel nadrukkelijker naar buiten toe bekend wordt gemaakt. De nieuwe werkwijze houdt ook in dat de betaling van de commissieleden door middel van vacatiegelden op een actueel prijspeil gebracht

Het CBK maakt gebruik van externe deskundigheid bij:

- Aankooprondes van Groninger kunstenaars.
- Selectieprocedures bij kunstopdrachten.
- Beoordelen van aanvragen voor opname in het documentatiebestand.

Gewerkt wordt met commissies van drie personen: een beeldend kunstenaar of vormgever, een kunsthistoricus en een deskundige van buiten de provincie Groningen. Per aankoopronde wordt steeds een nieuwe commissie samengesteld. Deze doorstroming moet voorkomen dat eenzijdige kunst wordt aangekocht. Individuele leden kunnen wel in een andere samenstelling nogmaals deelnemen aan een commissie, maar hooguit tweemaal achtereenvolgend in een periode van drie jaar. Voor deskundigen die ingezet worden bij kunstopdrachten en leden van de opnamecommissie geldt dat zij benoemd worden voor een periode van maximaal drie jaar. Belangrijk onderscheid is dat de opnamecommissie alleen de professionaliteit van de kunstenaar beoordeelt, terwijl bij aankopen en selecties de artistieke kwaliteit van het werk een grote rol speelt. Daarnaast wordt incidenteel een beroep gedaan op externe deskundigen. Zo is er in 1999 een aantal mensen uit de Groninger kunstwereld ontvangen voor een "expert meeting" over de rol van het CBK. Het CBK wil dergelijke sessies vaker organiseren over bijvoorbeeld het winkelbeleid, het betrekken van kunstenaars bij de kunstuitlen of het tentoonstellingsbeleid. Sinds het najaar van 2000 is gestart met een zogenaamde denktank: een groepje "vrije" denkers uit de kunst, wetenschap en anderszins, dat het CBK-beleid van kritisch commentaar voorziet, informeert over landelijke ontwikkelingen en meedenkt over de toekomstige koers.

De directeur van het CBK Groningen is tevreden over de kwaliteit van de adviezen van de commissies. De adviezen sluiten goed aan op de praktijk. Voorts zijn de commissieleden erg enthousiast en betrokken. De adviezen hebben een meerwaarde omdat ze het blikveld van het CBK verruimen. Wel is het zo dat het gaat om artistieke adviezen. Als CBK's in de toekomst meer marktconform moeten gaan werken² kan dit op gespannen voet komen te staan met de artistieke adviezen van de commissies.

3.2.7 Utrecht (ongeveer 1200 beeldend kunstenaars actief)

De gemeente Utrecht heeft de evaluatienota "Subsidie- en evaluatiemethodiek culturele sector" en de beleidsnotitie "Kunst in de openbare ruimte 2001-2004" toegezonden. Na bestudering van dit materiaal heeft een telefonisch interview plaatsgevonden met de senior beleidsmedewerker beeldende kunst. Deze medewerker heeft veelvuldig contact met de Adviescommissie Beeldende Kunsten.

De Adviescommissie Beeldende Kunsten

Binnen de gemeente Utrecht is de adviescommissie Beeldende Kunsten actief. Deze commissie is door de raad ingesteld om het college van burgemeester en wethouders te adviseren over beleid en opdrachten op het gebied van kunst in de openbare ruimte en de besteding van de gelden in het Fonds Stadsverfraaiing. Met het oog op de gewenste integrale benadering is de commissie samengesteld uit kunstenaars, kunsthistorici en deskundigen op het gebied van stedenbouw en architectuur. De commissie wordt voorgezeten door een onafhankelijk voorzitter (met bestuurlijke ervaring). De verzamelde kennis en netwerken in de commissie stellen haar in staat keuze te maken, die recht doen aan de actuele ontwikkelingen in de beeldende kunst en de wensen van bewoners en/of gebruikers.

Noot 2 Door Bureau Berenschot wordt momenteel een onderzoek gedaan naar het functioneren van centra voor beeldende kunst. Een mogelijke uitkomst van dit onderzoek zou kunnen zijn dat cbk's meer marktconform moeten gaan werken in de toekomst.

De commissie richt zich uitsluitend op de artistieke kwaliteit en put hiervoor uit het nationale en internationale aanbod. Daartoe behoren dus ook Nederlandse en Utrechtse kunstenaars.

De huidige adviescommissie Beeldende Kunst is in 1975 ingesteld. Het reglement van de commissie zal per januari 2002 vervallen: dan treedt een nieuw basisreglement in werking, dat wordt aangevuld met een huishoudelijk reglement.

Over de werkwijze van de Adviescommissie Beeldende Kunsten was tot voor kort reglementair weinig vastgelegd. Het reglement beperkte zich tot een globale beschrijving van het beleidsterrein, waarover de commissie geacht wordt te adviseren. Voor de feitelijke gang van zaken rond de realisering van een kunstwerk bevatte het reglement geen verdere aanwijzingen.

Omdat er behoefte is aan heldere en transparante procesgang worden in de beleidsnotitie "Kunst in de openbare ruimte 2001-2004" voorstellen gedaan voor een huishoudelijk reglement voor de Adviescommissie Beeldende Kunsten. Concreet gaat het hier om het College als formele opdrachtgever, de Adviescommissie Beeldende Kunsten als inhoudelijk en artistiek adviseur en de bevolking (buurtbewoners en/of gebruikers) als betrokkenen. Voor een goede inbreng van bewoners is de betrokkenheid van het wijkbureau als coördinatiepunt voor bewonersparticipatie van essentieel belang.

In het instellingsbesluit (d.d. 20 maart 1975) is aangegeven dat de commissie BenW adviseert over de toepassing van beeldende kunsten in of aan gemeentebouwen en op of aan de openbare weg; tijdelijke of definitieve verwijdering danwel verplaatsing van die kunst; opdrachten aan beeldende kunstenaars alsmede aankopen van hun werken; de besteding van gelden in het fonds voor verrijking van het stadsbeeld met kunstwerken en de toepassing van de procentageregeling voor kunstwerken van de door de gemeente gebouwde en/of de bekostigde scholen en openbare gebouwen, waartoe de gelden in het bouwkrediet beschikbaar worden gesteld.

In de commissie zitten maximaal acht niet-ambtelijke leden, die deskundig zijn op het gebied van de beeldende kunsten. Daaronder zijn tenminste vier beroepsbeoefenaars van enigerlei vorm van beeldende vormgeving en tenminste één architect. Er zijn drie ambtelijke leden: een functionaris van het bureau Culturele Zaken, één van de Dienst van Openbare Werken en de secretaris van de Gemeentelijke Welstandscommissie (in het reglement nog 'schoonheidscommissie' genoemd).

Een lid dat kunstenaar is, komt zolang hij zitting heeft niet in aanmerking voor een aankoop of opdracht tot uitvoering van werk, waaromtrent de adviescommissie adviseert.

Niet-ambtelijke leden worden benoemd voor een periode van drie jaar en zijn herbenoembaar voor één nieuwe periode.

Over het algemeen is men tevreden over de kwaliteit van de adviezen van de commissies. De adviezen zijn bruikbaar, hoewel wordt opgemerkt dat je daar als ambtenaar ook zelf in kunt sturen. Bovendien is de kwaliteit van de adviezen erg afhankelijk van de samenstelling van de commissie. Het kost tijd en moeite om goede mensen voor een commissie aan te trekken. De laatste jaren is het ambitieniveau van met name de Adviescommissie Beeldende Kunsten toegenomen. Overigens is het werk van deze commissie er in de loop der jaren niet gemakkelijker op geworden: processen zijn vaak lang en ingewikkeld, met name door de betrokkenheid van omwonenden of een te sterke rol van de politiek.

3.3 Analyse

Uit het vergelijkend onderzoek komt naar voren dat in de meeste gevallen een adviescommissie in het leven is geroepen om objectief en vakinhoudelijk te kunnen oordelen over kunst, met name als het gaat om kunst in de openbare ruimte of aankopen voor de kunstuitleen.

Bij het adviseren over subsidieaanvragen zien we dat in slechts twee gemeenten (Den Haag en Groningen) kunstenaars als vertegenwoordiger van een kunstenaarsvereniging of organisatie zitting hebben in een adviescommissie. Belangrijkste reden hiervoor blijkt voeding vanuit het veld te zijn. Verder valt op dat in veel gemeenten pogingen worden ondernomen om interactief te werken (Dordrecht, Den Haag en Utrecht). Het gaat dan met name om het betrekken van bewoners bij concrete projecten in de openbare ruimte.

Opgemerkt wordt dat in alle gemeenten onafhankelijke adviseurs of leden van een adviescommissie vacatiegelden voor hun werkzaamheden ontvangen.

De meeste gemeenten hebben een reglement of verordening waarin de taken en bevoegdheden van een adviescommissie zijn vastgelegd. Alleen in Den Haag ontbreekt een reglement. Wel zijn de taken vastgelegd in een beleidsnota.

Vaak is sprake van een getrapte advisering, dat wil zeggen: een directeur van een cbk of een hoofd van de dienst cultuur is gemandateerd om namens het college van burgemeester en wethouders een beslissing te nemen over het advies. Onduidelijk is of men ook over een eigen budget beschikt. In het enkele geval dat een wethouder voorzitter is van een adviescommissie heeft deze vaak geen stemrecht.

Wat opvalt is dat in een aantal gemeenten adviescommissies zich meer op de gehele beleidscyclus zijn gaan richten in plaats van de nadruk op uitvoering te leggen. In een aantal gemeenten wordt geconstateerd dat dit meteen tot een taakverzwaring leidt, die veel van de inzet van de commissieleden vergt. Met name in Eindhoven heeft de commissie zich ten doel gesteld zich meer te richten op visieontwikkeling en processen. Hoe dit in de praktijk gestalte moet krijgen is nog niet geheel duidelijk. De commissie is wat dat betreft ook nog zoekende. Wel is duidelijk dat de commissie meer wil doen dan "het zoeken van een beeld voor een pleintje".

Over het algemeen is men in iedere gemeente tevreden over de adviezen van de commissies of deskundigen. De adviezen zijn bruikbaar, "vormen een goed antwoord op de vraag" en zorgen ervoor dat je blikveld wordt verruimd. Men is blij met het werk dat wordt verricht door de adviescommissie, omdat het om tijdrovende en ingewikkelde klussen gaat. Een aantal geïnterviewden constateert dat de tendens om meer marktgericht te moeten werken (bijvoorbeeld door meer abonnees van een kunstuitleen zitting te laten nemen in de commissie kunst aankoop voor de kunstuitleen wel eens op gespannen voet kan komen te staan met de adviezen van de commissie. Leken kijken toch met een ander oog naar kunst, dan deskundigen.

Een aantal respondenten merkt op dat het succesvol functioneren van een adviescommissie mede wordt bepaald door de rolomvatting die aan het adviesorgaan of de deskundige wordt meegegeven: zijn de taken ruim geformuleerd of juist heel strikt. Door hier duidelijkheid over te scheppen kan veel verwarring worden voorkomen. In Utrecht zien we dat dit heeft geleid tot het

nadrukkelijk vastleggen van taken en bevoegdheden in een nieuwe beleidsnota. Hierbij wordt ingegaan op hoe bewoners/omwonenden betrokken kunnen worden en vooral door wie dat moet worden gedaan.

In onderstaande schema worden de belangrijkste gegevens op een rij gezet:

criterium	Amsterdam	Arnhem	Den Haag	Dordrecht	Eindhoven	Groningen	Utrecht
<i>Formele positie</i>							
Reglement/ verordening aanwezig?	Ja	SBKG: ja Gemeente: ja	Nee	Alleen voor projectencie.	Ja	CBK: ja Gemeente: ja	Ja
Taken en bevoegdheden							
Advies aan	bestuur van het Amsterdamse fonds voor de Kunst	SBKG:aan het bestuur Gemeente: aan het college van b en w	Stroom: aan het bestuur	CBK: aan de directeur van het CBK	aan het college van burgemeester en wethouders	CBK: aan het bestuur	aan het college van burgemeester en wethouders
Beleidsvoorbereidend of uitvoerend	Beide	Beide		Beide	Beide	Nadruk ligt op uitvoerend.	Nadruk ligt op beleidsvoorbereiding
<i>Materiele positie</i>							
Is adviesstructuur recent aangepast?		SBKG: nee, men verwacht wel dat men meer marktconform zal moeten werken. Gemeente: Op dit moment wordt gewerkt aan een nieuwe visie		In 1997 zijn een aantal advies. afgeschaft.	Ja. De cie. wil meer proactief zijn.	Ja	Ja
Worden adviezen doorgaans overgenomen?	Ja	Ja. Het gebeurt maar zelden dat adviezen niet worden overgenomen.		Ja.	Ja.	Ja	Ja
Persoonlijke titel	Ja	Gemeente: Ja SBKG: in overleg met kunstenaarsorg	Werkgroepen: ja Adviescommissie: nee	Ja	Ja	Ja	Ja
Verschillende disciplines noodzakelijk	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja

3.4 Samenvatting

Bij het CBK in Rotterdam bestaat behoefte om de adviesstructuur nader te bezien. Daartoe is door Van Dijk, Van Soomeren en Partners in Amsterdam een vergelijkend onderzoek uitgevoerd naar adviesstructuren van cbk's en/of gemeenten. In overleg met de opdrachtgever is gekozen voor een vergelijking met de grote vier steden en met steden waar zich een concentratie van kunstenaars bevindt (Amsterdam, Arnhem, Den Haag, Dordrecht, Eindhoven, Groningen en Utrecht). Het onderzoek concentreerde zich op het verkrijgen van inzicht in de formele en materiele positie van adviescommissies.

Op basis van de beschikbare gegevens kan worden vastgesteld dat er een tendens bestaat om leden van adviescommissies meer en meer op persoonlijke titel te benoemen en niet meer als vertegenwoordiger van een kunstenaarsorganisatie of -vereniging. Dit is met name het geval bij adviezen over kunst in de openbare ruimte. Bij advisering over subsidieaanvragen worden nog wel adviseurs als vertegenwoordiger benoemd (CBK Den Haag en Arnhem).

Een nieuwe tendens is om omwonenden/belanghebbenden meer te betrekken bij concrete kunstprojecten in de openbare ruimte. In een aantal gemeenten worden aanzetten gegeven om meer integraal, interactief en vraaggericht te werken (o.a. Eindhoven, Utrecht en Dordrecht). In de gemeente Utrecht heeft men in de nieuwe beleidsnota hierover zelfs enige richtlijnen opgenomen. Met name het betrekken van bewoners moet geen taak zijn van de adviescommissie, maar van het wijkbureau, zo vindt men daar.

In alle gemeenten zijn de taken en bevoegdheden van adviescommissies vastgelegd. Dit is niet altijd in de vorm van een reglement, ook in beleidsnota's worden posities, rechten en plichten vastgelegd.

In alle geraadpleegde gemeenten is men tevreden over de kwaliteit van de uitgebrachte adviezen. Externe adviezen verruimen het blikveld, zorgen ervoor dat je op de hoogte blijft van "wat er buiten gebeurt" en werken ook tijdsbesparend. De deskundigheid en de inzet van de leden van adviescommissies worden geprezen. Eigenlijk wil niemand een adviescommissie missen. Zeker nu de bredere taakopvatting van adviescommissies een grotere claim op tijd en capaciteit van de leden legt.

Bijlagen

Bijlage 1 Lijst van respondenten

Amsterdam Amsterdams Fonds voor de Kunst	dhr. D. Couzy
Arnhem Gemeente Arnhem Stichting Beeldende Kunst Gelderland	mw. M. Dijkstra mw. H. van Xanten
Den Haag Stroom	dhr. J. Wijle
Dordrecht Centrum Beeldende Kunst	dhr. G. Willems
Eindhoven Gemeente Eindhoven	dhr. W. Berkvens
Groningen Centrum Beeldende Kunst	mw. I. Walinga
Utrecht Gemeente Utrecht	dhr. G. van Drunen

Bijlage 2 Geraadpleegde literatuur

- Stadbeeld Eindhoven, Visies & Verhalen, NAI Uitgevers, Rotterdam;
- Handreiking beeldende kunst in de openbare ruimte, Cultuurfonds van de Bank Nederlandse Gemeenten, 2000;
- Stroom, Haags centrum voor beeldende kunst, jaarverslag 1998;
- Stroom, Haags centrum voor beeldende kunst, jaarverslag 1999;
- Informatiebulletin voor beeldend kunstenaars in Den Haag, Stroom, Haags centrum voor beeldende kunst;
- Den Haag als locatie, de stad als aanleiding, de actualiteit als criterium, beleidsplan 2001-2004, Stroom, Haags centrum voor beeldende kunst;
- Het beeld van de stad & het beeld in de stad, gemeente Arnhem, 1997;
- Informatiebrochure 2001, Subsidies en opdrachten voor kunstopdrachten van het Amsterdams Fonds voor de Kunst voor het jaar 2001 en het seizoen 2001/2002;
- Voorwaarden kleinschalige beeldende kunstopdrachten, Amsterdams Fonds voor de Kunst;
- Algemene voorwaarden opdrachten beeldende kunst, Amsterdams Fonds voor de Kunst;
- Huishoudelijke Reglement, Amsterdams Fonds voor de Kunst;
- Handboek Beeldende Kunstopdrachten, Amsterdams Fonds voor de Kunst, december 2000;
- CBK Kunstkwartet, Centrum Beeldende Kunst Groningen, Doelstellingen, voornemens en plannen voor de periode 2000-2003;
- Stichting Beeldende Kunst Gelderland, selectiereglement, januari 2001;
- Beleidsnotitie Kunst in de openbare ruimte 2001-2004, gemeente Utrecht, 2001;
- Evaluatie beleid en adviesstructuur beeldende kunst gemeente Delft 1991-1994, culturele raad zuid holland, november 1995;